

HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR
Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. - Postgiro No 304960 t.n.v HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon K 3400-10163

25 September 1954.

3e Jaargang Nr. 9.

V A N A L L E K A N T E N .

Reacties op het artikel van Prof. van Ruler in Het Parool van 21 Augustus 1954.
Wij citeren de Gazet:

Met de analyse van de verhouding: overheid-humanisme zoals Prof. van Ruler die geeft, kunnen we ons in grote trekken verenigen. Zij sluit zich vrijwel geheel aan bij die, welke Mag. Dr. Stokman in de Tweede Kamer gaf en bij de analyse van Prof. Dr. Smulders S.J. in "Z.C.T. Streven". De conclusie van de schrijver in "Het Parool" gaat evenwel te ver. Als de Staat het humanisme toelaat tot de geestelijke verzorging, treedt er in de verhouding van de Staat tot God (als zaak van de historische realiteit!) een enorme verschuiving op. Naast God erkent de Staat dan ook de niet-God, de X, het vacuum van het humanisme. Het is mogelijk, dat de Staat dit moet doen. Tegenover de modern-democratische inrichting van de Staat, zal het zelfs/moeilijk kunnen. Maar ook christelijk-religieus gezien, vanuit de overheid als dienaressen Gods, kan men zich afvragen, of de Staat niet van Godswege de hardigheid der harten in de zwakheid der tijden in de rekening moet opnemen, dat hij ook dit ontzaglijke verschijnsel van onze tijd (het geïsoleerde humanisme) in zijn eigenaardigheid moet erkennen. Praktisch zou men dan de geestelijke raadsman van het Humanistisch Verbond in precies dezelfde positie naast de aalmoezenier en de legerpredikant moeten stellen.

Hier dient onderscheid te worden gemaakt en moet men niet redeneren: God laat het kwaad toe, dus moet de van Godswege gestelde overheid het onder bepaalde omstandigheden ook maar toelaten. De schrijver verliest dan uit het oog, dat God de macht heeft om dit kwaad ten goede te keren, en dat heeft de staatsoverheid niet in de hand.

Ook het beroep op de democratische instelling van onze Staat dient met enige voorzichtigheid te worden gehanteerd. Het is een niet te missen feit, dat de unieke plaats, welke de godsdienst in ons land inneemt, beantwoordt aan het algemeen gevoel van het Nederlandse volk. Aan het humanisme de plaats inruimen, welke dit opeist, zou inderdaad betekenen - van Ruler erkent dit volmondig - een staatsrechtelijke wijziging van de staatsstructuur. Een zeer kleine minderheid - meer is het H.V. op dit ogenblik nog niet - kan een dergelijke wijziging niet opeisen met een beroep op de democratie, want die wijziging zou dan betekenen een dictatuur van die kleine minderheid over de grote meerderheid. Zo iets kan men toch kwalijk verdedigen met een beroep op de democratie.

Ook De Vrijdenker van 11 September 1954 reageert op het artikel van Prof. Ruler en schrijft o.m. :

Hij (de Humanist) kan daarom de patroniserende toon waarmee van christelijke zijde over het humanisme wordt geoordeeld, ook niet verdragen, als hij tenminste overtuigd humanist is en niet rondloopt met de van oudsher hem door het Christendom ingepeerde gevoelens van minderwaardigheid, die hij vaak onbewust als schuldgevoelens met zich meedraagt.

De humanist moet zich in het algemeen nog opwerken tot een zekere fierheid, in het besef, dat zijn ongeloof een persoonlijke en historische overwinning betekent op het geloof, hoe machtig dit naar het aantal gelovigen en naar de invloed der kerken nog lijkt te zijn.

In een interessant artikel van Prof. Dr. A.A. van Ruler in het Parool van 21 Augustus komt dit patroniserende, al staat hij op het tegenwoordig ruim te noemen standpunt, dat geestelijke humanistische verzorging van militairen enz. van staatswege ingeschakeld dient te worden naast de godsdienstige door de kerken, duidelijk naar voren. Want in zijn ogen is het humanisme een van de "verbijsterendste en ook gevaarlijke verschijnselen van onze tijd". Hij spreekt van tyrannie der gedachte der humanisten dat "God" alleen maar een bewustzijnsinhoud van de mens is, wat voor hem onaanvaardbaar en onverdraaglijk is. Hij spreekt van een geweldige verschuiving in de verhouding van God tot de Staat, want naast God erkent de Staat dan ook niet-God, de X, het vacuum van het humanisme. Wij zouden willen vragen of de Staat in dezen ook maar iets te erkennen heeft en over welk orgaan deze Staat beschikt om iets te erkennen of niet te erkennen.

Dat Prof. van Ruler het verschijnsel van het humanisme verbijsterend vindt, dat moeten wij aanvaarden, maar wat is nu precies het gevaarlijke? Wij vrijdenkers kunnen uit de historie tal van voorbeelden vinden van het gevaar van de godsdienst, wij kunnen wijzen op gebleken gevaren, maar welke zijn nu de gevaren van het humanisme die reeds zijn gebleken en waartegen de godsdienst het redmiddel is? Maar heeft nu de godsdienst alleen het recht zich tegen het humanisme te keren, zonder dat het humanisme zich tegen de godsdienst keert? Het Humanistisch Verbond beijvert zich naast de kerken een plaats te verwerven in het geestelijke Nederland, maar moet zich veel laten gezeggen. Van de kerken kan het leren ook een hartig woord te spreken tegen hen. Men kan het uit tactische overwegingen juist vinden niet tegen de kerken dezelfde toon aan te slaan als deze vaak niet schromen tegen het humanisme aan te slaan, maar principieel is het niet juist van een organisatie die overtuigd is van de hoogheid van haar beginselen te weigeren op het geloofsterrein van die kerken hun stellingen aan te vallen. De kerken hebben het recht het humanisme te bestrijden, het humanisme mag zich niet tevreden stellen met het verdragen, het is verplicht hier strijdbaar tegenover de aanspraken en het patroniseren van de kerken zijn kritiek te laten horen. Dit is niets negatiefs. Het schiet te kort, als het niet voortdurend tracht duidelijk te maken op welke psychologische en historische gegevens het geloof berust, omdat het meteen een bijdrage is tot verharderen van zijn eigen standpunt. Het mag niet voortijdig, met verwaarlozing van zijn strijdbaarheid als kleine groep, tegenover de kerken, de overheid en de publieke opinie haar ongevaarlijkheid demonstreren.

Er is in het artikel van Prof. van Ruler een passage die het hart van het humanisme raakt. Hij ontkent namelijk, dat de humanisten de humaniteit buiten het christendom - met het Oude Testament als daarmee verbonden - zouden kunnen vinden, met name bij de Grieken en Romeinen. Want bij de Stoïcijnen, de voornaamste wijsgerige stroming bij de latere Grieken en bij de Romeinen, was de mens ingeklemd in een "groot, omvattend goddelijk-zijnsverband". En zegt van Ruler, "zolang de mens nog enigermate goddelijk is, is hij nog niet echt menselijk". Dat wordt hij pas, als hij schepsel is, hij is pas verantwoordelijk, als hij ter verantwoording geroepen kan worden door een ander, God. Zodoende rebelleert volgens Van Ruler de humanist feitelijk tegen de humanisering van de mens. Als staal van redenering is dit mooi gevonden, maar het is een volmaakt verbale (op woorden berustende) redenering. Wij zouden hier ook andere woorden tegenover kunnen stellen, bijv. die van de apostel Paulus op de Areopagus (Handelingen 17), als hij zegt: Wij dan die van Gods geslacht zijn enz., maar wij verstrikken ons dan voor de zoveelste maal in woordgestrijd. Aan dit alles ligt bij van Ruler reeds het geloof ten grondslag, dat er een God is die zijn schepselen ter verantwoording roept.

Iets geheel anders is, of het Christendom als historisch verschijnsel, dat een bijzondere rol heeft gespeeld in de vorming van de Europeese, Westerse mens, aan het beeld van de mens niet bijzondere trekken heeft toegevoegd. Wij kennen echter ook nog andere momenten uit de geschiedenis, die aan de mens nieuwe aspecten hebben verleend, bijvoorbeeld zijn mondig worden dwars tegen de weerstand van de kerken in, een proces waarmee het moderne humanisme zijn intrede heeft gedaan in de mensheidsgeschiedenis.

Subsidie Militaire Tehuizen.

De Gemeente Voorburg heeft besloten subsidies te verstrekken aan alle militaire tehuizen, dus ook aan die van het Humanistisch Thuisfront.

Het Binnenhof van 26 Augustus 1954 geeft een verslag van de Raadszitting van 25 Augustus, waarin dit besluit is gevallen, onder de sub-kop: K.V.P. niet tegen steun aan Humanistisch Thuisfront.

Wij citeren het Binnenhof.

De Heer Aarden (K.V.P.) zei toen, dat naar de mening van het overgrote deel van zijn fractie de humanistische militaire tehuizen wel een subsidie moeten krijgen. Hoezeer men ook van mening kan verschillen over de betekenis van het Humanistisch Verbond en zijn militaire tehuizen, aan de andere kant mag men toch ook niet blind zijn voor het nut van deze tehuizen, aldus de Heer Aarden. Hij vond de maatschappelijke betekenis ervan wel zo groot, dat hij een subsidie van overheidswege wel verantwoord achtte, waarbij hij dan ook nog in de opbouw van de Voorburgse bevolking een argument zag.

In het college van B. en W. waren ook twee partijen: de wethouders Langevoort (prot.chr.) en Jonkergouw (K.V.P.) waren tegen het algemene subsidie geweest. Nu zijn geestverwanten waren omgebogen, boog de Heer Langevoort echter mee. De Heer Jonkergouw echter hield voet bij stuk. Het jaartal doet daaraan bij mij niets af, zei deze wethouder. De militaire tehuizen bewegen zich ook op zedelijk terrein en daaronder mag men verstaan: op het gebied van de levens- en wereldbeschouwing. De humanisten hebben een opvatting ten aanzien van de religie, die diametraal staat tegenover mijn diepste overtuiging en daarom blijf ik tegen, zo besloot de Heer Jonkergouw, die -zoals later bleek- daarmee alleen bleef staan.

Het Humanisme en de Ned. Volksbeweging.

In het Vrije Volk van 3 September keert Ds. Banning zich nogmaals tegen de Gazet van Limburg onder de titel Mislukte discussie.

Ik mag van de lezers van Het Vrije Volk niet verwachten, dat zij nog herinnering hebben aan een artikel, dat ik schreef aan het adres van de Gazet van Limburg. Dit r.k. blad kwam de 2e Juli van dit jaar met de stelling, dat de Nederlandse Volksbeweging van weleer bedoeld had een doorbraak van christelijk-humanisme, en niet van humanistisch-socialisme. Ik heb deze constructie g e s c h i e d v e r v a l s i n g genoemd, en uitspraken geciteerd, waaruit bleek, dat de Volksbeweging van toen aanstuurde op personalistisch-socialisme, te verwerklijken door christenen en humanisten samen; ik heb er aan herinnerd, dat van de aanvang af, al in de voorbereiding in Gestel, het element niet-christen, wel humanist aanwezig was.

Nu heeft de Gazet van Limburg vier artikelen nodig gehad om op mijn beschuldiging en argumentatie te antwoorden (19,20,25,26 Aug., dus zes weken na datum).

In het eerste artikel wordt veel vriendelijks over mij gezegd; ook dat ik de denktucht en welgeleide voorzichtigheid van wijlen Ariëns mis; beide, lof en kritiek op mijn persoon doen niets ter zake.

In het tweede artikel wordt over het vroegere religieus-socialisme gesproken en tegenover mijn opvattingen die van Dr. Resink gesteld, die r,k, is geworden; dit hele artikel doet n i c t s ter zake.

Een derde artikel handelt over de rede die Prof. van Ruler gehouden heeft voor de Christelijk Historische Unie: het heeft opnieuw n i e t s te maken met het geschil dat ik had met de Gazet van L. over geschiedvervalsing.

Eindelijk komt nu een vierde artikel, dat op de zaak schijnt in te gaan. Schijnt, want met veel woorden draait het om de zaak heen. Men behoeft mij waarlijk niet te vertellen, dat wat thans in de P.v.d.A. werkelijkheid is geworden, niet samenvalt met wat de Ned. Volksbeweging voor de geest stond.

Zo'n verhaal kan ik ook schrijven, als ik nl. aan te veel vrije tijd ga lijden en koffiepraat ga beminnen. Op de werkelijke kwestie gaat de Gazet v.L. ook nu niet in. Zij heeft nl. wáár te maken, wat zij in haar artikel van 2 Juli beweerde: dat het in de NVB om christelijk-humanisme ging en niet om samengaan van christenen en humanisten, gelovigen en ongelovigen.

Dat káán de Gazet van L. niet waar maken, eenvoudig omdat het niet waar is.

Ik handhaaf derhalve mijn beschuldiging: Geschiedvervalsing.

Het Mandement, het Humanistisch Verbond en de Ned. Ver. voor Sex.Hervorming.

In het Septembernummer van Verstandig Ouderschap, het Maandblad van de Ned.Ver. voor Sex. Hervorming keert de voorzitter dezer vereniging zich tegen de suggestie in het Mandement dat er een zekere relatie zou bestaan tussen

het Humanistisch Verbond en de N.V.S.H. Hij schrijft het volgende:

Met name vinden wij in dit hoofdstuk over "De Bond voor Sexuele Hervorming" (Par.47, 48) opnieuw, zij het met veel reserve, een relatie gelegd tussen de activiteiten van het Humanistisch Verbond en die van de N.V.S.H. Dit zou tot volkomen onjuiste gevolgtrekkingen kunnen leiden, en terecht zou men ons kunnen verwijten, als wij dit niet zouden rechtzetten. Want hoe sympathiek het werk van het Humanistisch Verbond ons voorkomt (en hoe weinig wij er voor voelen om de rechten van deze medeburgers te verkorten, zoals het Mandement dit suggereert) het zou eenvoudig onmogelijk zijn dat onze activiteiten uitgingen van dezelfde basis. Wij presenteren nog steeds de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming met doelstellingen "ten algemene nutte" anders gezegd, : open voor iedere Nederlander ongeacht wereld- en levensbeschouwing, ongeacht politieke of religieuze kleur, ongeacht sexe, stand of beroep, mits bereid mede te werken aan de verbreiding van gezonde denkbeelden over het sexuele leven. Wij zijn beslist nog niet "verzuild", en alleen onze groei reeds -thans dicht aan de 100.000- verhindert ons ooit een dergelijke richting op te gaan. Bij ons is het lid van het Humanistisch Verbond even welkom als het lidmaat van de Hervormde Kerk of van de Gereformeerde kerken, ja even welkom als de zoon of dochter van de Kerk van Rome. En dit kón toch intussen bekend zijn

Nationale Jongeren Conferentie in Arnhem.

Vrij Nederland van 11 September geeft een interessant verslag van de Nationale Jongerenconferentie, welke op 4 September in Arnhem werd gehouden. Dick Verkijk jr. schrijft o.m. het volgende:

Ik protesteer er tegen, wanneer de katholieke sectie beweert, dat "Europa is gevormd door de pen en de spade der monniken", zo riep een lid van de humanistische sectie in de plenaire zitting van de Nationale Jongeren Conferentie in Arnhem uit. Waarop een lid van protestants-christelijke sectie hem van de zaal uit troostend toeriep: "Luther was óók een monnik".

Deze twee- of eigenlijk driespraak was kenmerkend voor de sfeer van die Nationale Jongeren Conferentie, die door de Nederlandse Jongerenraad der Europeese Beweging was georganiseerd. Afgelopen Zaterdag had die conferentie in Arnhem plaats -uiteraard in Arnhem, omdat daar de hele week in het teken van Europa had gestaan.

Het was deze keer nu eens niet een bijeenkomst waar de politieke aspecten, maar de geestelijke grondslagen van Europa als onderwerp waren genomen. De moeilijkheid was natuurlijk: hoe krijgen we het gesprek op gang; welke procedure moet gevolgd worden, opdat geen Babylonische spraakverwarring ontstaat. Daartoe heeft men bij wijze van proefneming de aloude zuilen in al hun stouterheid van stal gehaald en eerst drie secties gevormd: een -in alfabetische volgorde!-humanistische, een katholieke en een protestants-christelijke. Elk van deze secties kreeg een korte inleiding van een gelijkgezinde te horen - dat waren resp. Mr. A. Stempels, Prof. Dr. Th. Keulemans en Mr. C. van Rij - waarna een discussie volgde. Het rapport van elke sectie werd in plenaire zitting voorgelezen en daarna bediscussieerd en gecritiseerd.

Op zich zelf hadden we niet zoveel bezwaar tegen deze zuilen-indeling, omdat het immers de geestelijke grondslagen van Europa betrof. Wel bezwaarlijk was het, dat de secties als een van de belangrijkste vragen werd voorgelegd, welke de bronnen zijn waaruit Europa zijn kracht moet putten. Daar valt namelijk binnen de eigen secties niet over te praten, omdat men het daar wel met elkaar over eens is. In de katholieke sectie, waarvan wij de discussies als buitenstaander volgden, stelde men zelfs voor om maar te gaan wandelen, totdat de plenaire zitting begon! Bij de andere secties was het, ondanks vruchtbare discussies, al niet veel anders gesteld, zodat op de plenaire zitting drie rapporten ter tafel kwamen, die in principe en in hoofdzaak aangaven, welke scheidslijnen er tussen de verschillende groeperingen bestonden en niet waar de bindingen lagen.

Maar de debatten waren er des te levendiger door, waarbij -het hierboven aangehaalde gesprek getuigt daarvan- ook de humor niet vergeten werd. Opvallend was echter de zwijgzaamheid van de leden van de katholieke sectie. Terwijl humanisten en Protestanten zich in gelijke mate op de sprekerslijst lieten zetten, was slechts één katholiek daartoe bereid - en het was wel bijzonder toevallig, dat dit een katholiek was, die op het standpunt van de "doorbraak" staat.

Prof. Dr. H. Brugmans, die "de onmenselijke taak had", zoals de voorzitter van de conferentie, Thijs Booy, het noemde, om al de verschillende standpunten onder een noemer te brengen, is er dan toch maar uitgekomen.

"Europa", zo zei Prof. Brugmans, "is niet alleen maar een geografisch gegeven. Europese eenheid is een idee en als zodanig universeel. We moeten ons niet blind staren op het verleden; dat zou conservatief zijn. Evenmin alleen maar letten op de toekomst; dat zou historisch onjuist zijn. Beide, erfgoederen en toekomst, zijn elkaars componenten en de vonken tussen beide moeten overspringen.

Voor elk van ons zijn er lievelingstijdperken. Voor de een is dat de Oudheid, voor de ander zijn het de Middeleeuwen, voor een derde begint het pas daarna. Maar we moeten niet vergeten, dat we a l l e n aan a l l e s deel hebben. Calvin en Ignatius de Loyola waren tijdgenoten! Alle tijdperken zijn gemeenschappelijke tijdperken. Prof. Brugmans constateerde met voldoening, dat unaniem werd afgewezen, dat verdraagzaamheid onverschilligheid zou betekenen; unaniem werd afgewezen, dat een beroep op het wereldlijk zwaard in zaken des gewetens geoorloofd zou zijn. Ergens hebben we allen een gemeenschappelijke mensbeschouwing, want allen voelen we ons aansprakelijk voor verdraagzaamheid, naastenliefde en menselijke waardigheid. Als de ontkenning van deze waarden wordt gepredikt en toegepast, dan komen we allemaal in het geweer, dat heeft 1940 - 1945 wel bewezen. De grote moeilijkheid blijft, hoe wij deze essentialia, deze grondbeginselen, "vertalen", zodat ook de nihilisten, de mensen zonder welke levensovertuiging dan ook, er de waarde van beseffen."

Friese Doopsgezinde Gemeentedag over Christendom en Humanisme.

De Leeuwarder Courant van 16 September 1954 meldt:

In Leeuwarden is gisteren de Friese Doopsgezinde Gemeentedag gehouden. Doopsgezinden uit alle delen van Friesland komen op deze dag, die elk jaar in September wordt gehouden, bijeen om zich buiten de kring van hun eigen gemeente in het grotere verband van de Friese Doopsgezinden te bezinnen op hun geloof en taak en om de onderlinge banden te versterken. 's Morgens vond er een bijeenkomst plaats in de Doopsgezinde kerk aan de Wirdumerdijk. De kerk was stampvol. Twee sprekers, Dr. L.D.G. Knipscheer uit Groningen en Ds. J. . . Jacobszoon uit Oldeboorn, hielden beiden een inleiding over het actuele onderwerp: "Christendom en Humanisme". Zij kwamen beiden, ieder langs zijn eigen weg, tot de slotconclusie, dat, al kan de weg van Christen en Humanist gedeeltelijk gemeenschappelijk zijn, de Christen nooit bij de mens alléén kan blijven staan, zoals de Humanist dat doet. Ook zal de Christen steeds de gemeenschap van het geloof missen onder de humanisten.

Ds. Knipscheer zei volgens de Leeuwarder Courant o.m. het volgende:

Het humanisme is in de loop der eeuwen steeds van gedaante verwisseld. Erasmus was de grote bijbelse humanist, wiens gedachten diep wortel hebben geschoten onder de Doopsgezinden. Na de oorlog zagen we in Nederland het humanisme geheel losgemaakt van het christendom opkomen in de gestalte van het Humanistisch Verbond. Dit Humanistisch Verbond wil zich alleen bepalen tot het zuiver humane. Op een goddelijke openbaring van normen stelt zij geen prijs. Die normen wil het zien als binnen van de mens uitkomende en niet als van buiten af tot de mens komende. Het wil geestelijk leiding geven aan de mens, die buiten de kerk is geraakt en niet weer in die kerk kan en wil terugkeren.

Voorzover 't humanisme van het H.V. moraal is, heeft het niets nieuws gebracht, dat het christendom niet had. De humanistische normen zijn ontleend aan de Bijbel. Voorzover 't humanisme van het Humanistisch Verbond wereldbeschouwing is, kunnen de christenen er misschien nog iets van leren. Het geeft n.l. een correctie op het mythologisch denken van vele christenen, die in beeldspraak over God spreken en tenslotte die beeldspraak voor echt gaan houden. Voorzover het humanisme van het Humanistisch Verbond religie is, is het nog te zeer gevangen in de denkvormen van de traditionele christenheid.

De christen zal in het Humanistisch Verbond de geloofsgemeenschap missen, aldus Dr. Knipscheer. Maar wie los van de christelijke traditie zoekende is, zal in het Humanistisch Verbond een jagen naar de waarheid vinden, waar de christen soms jaloers op kan zijn.

Ds. Jacobszoon zei in zijn inleiding, dat men in het gesprek tussen

christendom en humanisme de liefde voor de mens moet vooropstellen. Men moet zich in dat gesprek niet verliezen in mensbeschouwingen, dat geeft alleen maar brokken en blokken.

Als de christen zegt, dat de mens in gevaar is en dat hij gered moet worden, dan komt de humanist naast hem staan. De christenen slaan de hulp van de humanisten vaak af; zij willen de humanist niet zien als een verdediger van het mens-zijn tegen het niets-zijn. Aan de andere kant zal de humanist vaak wel de hulp van de christen aanvaarden. Er is gezegd in verband met de actie van het Humanistisch Verbond om naast de rooms-katholieken en protestanten ook deel te nemen aan de geestelijke verzorging in het leger, dat de humanisten stenen voor brood geven. Misschien is dit waar, aldus Dr. Jacobszoon, maar de kerken geven dan wellicht vaak brood met stenen; want zij kunnen tenminste soms zwaar op de maag liggen.

De mens wordt een massa-mens, een nihilist; hij geraakt in een slop, waar hij uitgehaald moet worden. Hier ontmoeten de christen en de humanist elkaar. Op dit punt kan hun weg een eindje gemeenschappelijk gaan.

Het mens-zijn wordt niet door mensen bewaard, aldus spreker, maar door God. Het mens-zijn kan niet buiten het christen-zijn omgaan en het christen-zijn niet buiten het mens-zijn.

Een christen zou als de humanist kunnen ophouden bij het mens-zijn. Die weg is echter voor de christen verboden; hij weet, dat er méér is. De christen kan niet meer buiten God om spreken. De christen gelooft, dat het mens-zijn eens anders is geweest en eens anders zal worden. Voor de humanist is dit misschien een fictie, voor de christen levend geloof. Het gaat in laatste instantie niet om de mens, maar om Christus.

Het humanisme is zeer individueel, het gaat om de menselijke persoon. In de Bijbel gaat het om het volk, de gemeenschap. Ergens is het de christen onmogelijk gemaakt, humanist te zijn. De christen leeft in en uit een andere verwachting dan de humanist, aldus Ds. Jacobszoon.

Een Duits boek over Humanisme.

Vrij Nederland van 18 September 1954 geeft onder de titel "Zelfkastijding van het Humanisme" een boekbespreking door Herbert Frank over H. Weinstock "Tragödie des Humanismus". Wij ontleen hieraan het volgende:

In een boek, dat in Duitsland opzien baarde en thans ook in Frankrijk naam maakt, in Prof. Heinrich Weinstocks "Tragödie des Humanismus", gaat het Duitse Humanisme op de meest onbarmhartige wijze zichzelf te lijf. De eminente classicus, wiens reeds in 1931 verschenen "Sophokles" ook in ons land weerklank vond, komt, uitgaande van de beschouwing van de Griekse oorsprong, van het prae-hellenistisch Griekendom uit, tot een scherpe veroordeling van de weg, welke het West-europese humanisme is gegaan, een weg, die naar zijn oordeel, tot een aesthetiserende aanbidding van het beeld van "de schone mens", tot een ijdel, van God wegvoerend vertrouwen in de menselijke kracht, tot de h y b r i s heeft geleid.

Zo sterk, ja vaak aangrijpend, deze schildering van de scheppende, tragische geest van de Grieken ook moge zijn, zo aanvechtbaar lijkt de daarop volgende, het gehele boek vullende, bewijsvoering, welke ons de afval van deze geest, het reeds met Euripides optredende verval van de sacrale, de steeds voortschrijdende individualisering, zoals die zich bij Epicurus en in de Stoa baan breekt, het optimistische humanisme van een Winkelmann en ook van Goethe, als een zondeval wil doen zien en verantwoordelijk wil stellen voor de materialisering en de hovaardige eigengerechtigheid van het moderne mensdom. Het humanisme, dat ons gevormd heeft en een wezenlijk bestanddeel van onze beschaving blijkt, wordt hiermede uitgehold, uiteindelijk weggewerkt en de schrijver moet zichzelf (pag.205) de vraag stellen: "Heeft daarmee het humanisme voor ons niet afgedaan?"

Ofschoon hij zich zo ver mogelijk van theologische begrippen verwijderd houdt en een anthropologiserende beschouwingswijze streng doorvoert, brengt hij toch het tragische schuldgevoel van de Grieken, dat hij ons als geneesmiddel aanbiedt bedenkelijk dicht bij de doctrine der erfzonde, ziet hij in de leer van Augustinus en van Luther een renaissance van deze antieke, tragische geest en bereikt daarmee minder een verzoening van humanisme en christendom, dan een vernedering van het humanistisch denken ten opzichte van het christendom.

7

In zwakke handen zou dit boek daarom tot verwarring en ontbinding van de humanistische geest kunnen leiden; kritisch ontvangen kan het daarentegen als een protest tegen ontaardingsverschijnselen van het humanisme, als zelfkastijding van het humanisme, alleen maar goed doen.

Herbert Frank.

Overzicht van de belangrijkste artikelen in buitenlandse humanistische organen.

NEWS AND NOTES

Aug. 1954.

THE PLAIN VIEW

Summer 1954.

THE MONTHLY RECORD

July 1954.

THE HUMANIST

Nr. 2, 1954.

THE HUMANIST

Nr. 3, 1954.

THE ETHICAL PLATFORM

January 1954.

THE ETHICAL PLATFORM

February 1954.

G.J. Bennet

A Comment on Patriotism.

Lady Flemming

Bringing up children in a Humanist Home.

M. Roshwald

The Ideal of Aristocratic Democracy

Hector Hawton

Do we need Religion?

George Simpson

Nonsense about Women.

(A Sociologist finds the Kinsey Report a mixed Blessing).

Sidney Ratner

The Naturalistic Humanism of John Dewey and Arthur Bentley.

(An address before the American Hum. Association, January 30, 1954).

Roger Baldwin

The Prospect for Universal Human Rights.

Clyde Kluckhohn

Moral Apathy or Moral Growing Pains.

James F. Hornback

Materialism : Godless and otherwise.

Henry Neumann

Book Burners Old and New.

David Saville Muzzey

London, the Immortal.

Een Katholieke stem over het Humanisme.

De Nieuwe Eeuw van 18 September 1954 schrijft:

Het weekblad "De Bazuin" heeft een speciaal nummer gewijd aan "De katholiek en de hedendaagse humanistische beweging."

Uit de conclusie citeren wij:

"Wanneer zoveel nobele mensen in de oppositie van het atheïstisch humanisme worden gedreven, moet het toch wel zó zijn, dat ons spreken en leven bitter weinig laat zien van het goddelijk humanisme van het Christendom.

Onze houding mag ook niet een houding zijn van compromis. Compromis zou betekenen, dat wij in zelfvoldaanheid alle kritiek afwijzen, en op de eenmaal ingeslagen weg voortgaan, maar voor de goede gang van zaken en uit zelfverdediging enkele concessies doen aan het hedendaags humanisme. Wij doen geen concessies, die vreemd zijn aan ons wezen. Ons humanisme is een oorspronkelijk Christelijk bezit. Het staat op zichzelf en wij moeten het consequent en opbouwend in alle domeinen van de cultuur doorvoeren.

Wij moeten, tenslotte, het hedendaags atheïstisch humanisme in dialectische spanning beleven. Dat humanisme erkennend in zijn wezen en zijn motieven moeten wij het als een voortdurende uitnodiging zien om ons in denken en leven te zuiveren van de smetten en bekrompenheden, welke aan het atheïstisch humanisme in niet geringe mate een schijn van recht verlenen. Wij moeten bezinnend terugkeren naar het Evangelie en naar de zuivere, grote traditie. Wij moeten onze godsdienstige verbeeldingen zuiveren van het onwaardige, het banale, het bijgelovige, dat er niet zelden mee vermengd

gaat. Wij moeten ons leven zuiveren van zelfvoldaanheid, van de vele afgoderijen welke in naam van de godsdienst wordt bedreven. Wij moeten over onze aarzeling heen om op waarachtige, christelijk-humanistische grondslag de werkelijkheid van deze wereld aan te pakken en te veranderen. Wij mogen niet terugzien naar het verleden, maar met de inzet van ons gehele leven als christenen werken voor de toekomst. Indien wij getrouw zijn aan onze eigen waarheid, twijfel ik er niet aan, dat wij zonder enig geweld de hedendaagse mensen kunnen overtuigen. Want de beslissende vraag is en blijft: Wie van ons beiden, atheïsten of christenen, bezitten het ware gezicht, de ware opvatting van het menselijke, waarvoor onze tijd zich inspant. Wanneer onze opvatting van het menselijk wezen de ware is, heeft zij de meeste kans om te winnen."

Aan deze conclusie gaat onder meer deze belangrijke passage vooraf:

"Christelijk humanisme zal altijd weer moeten opkomen tegen een systeem van "patroniseren", het vaderen over volwassenen door verantwoordelijkheid dragende personen. Opvoeding en leiding dienen gericht te zijn op de bevordering van de autonomie van het menselijk geweten. De mens moet over het stadium heengroeien, waarin hij de goed- of afkeuring over zijn daden uitsluitend van buitenaf verwacht en daaraan ook uitsluitend de moed tot handelen, resp. tot het nalaten van de handeling ontleent. Maar het ongenueanceerde aankweken van wantrouwen en angst jegens persoonlijke eigen inzichten en persoonlijke smaak kan uitgroeien naar volwassenheid en autonomie ernstig vertragen en belemmeren. Het moet geen dode letter blijven, dat God Zijn wetten "in het hart der mensen" heeft geschreven; de positieve tussenkomst van God en Kerk in zaken van natuurlijke moraal dient niet om de innerlijke stem van het geweten te vervangen, wijl het zo toch maar "veiliger" is; het is een tegemoetkoming aan menselijke zwakheid, bedoeld om de stem van het eigen geweten duidelijker te laten spreken."

x x x x x

A t t e n t i e !

Op de laatste pagina van deze aflevering staan de namen vermeld van de hoofdbestuurleden van het Humanistisch Verbond en de adressen van de Districtskantoren van de Algemene Emigratie Centrale, waarover U in dit nummer nog een en ander vermeld vindt.

Wij verzoeken ieder, die adressen van Humanistische organisaties of van organisaties waarin Humanisten zijn vertegenwoordigd, een ruimere bekendheid willen geven, deze adressen (en hun mutaties) aan ons op te geven. Wij zullen deze dan steeds op de laatste pagina afdrukken.

x x x x x

N I E U W S U I T E I G E N K R I N G .

Humanitas doet een beroep op het Nederlandse volk.

Humanitas heeft een dezer dagen een brochure uitgegeven onder de titel "Onrechtvaardige beslissingen".

In dit geschriftje worden de verschillende beslissingen van Gemeentebesturen in het Zuiden des lands besproken, waarbij financiële steun aan Humanitas werd geweigerd, op grond van overwegingen die vaak beledigend zijn voor Humanitas en die een aanfluiting zijn van de beginselen van Christendom en naastenliefde en van de grondslagen van de rechtsstaat.

De brochure geeft een uiteenzetting van doel en werkwijze van Humanitas en constateert, dat gelukkig bij zeer vele beslissingen van de Rijks- en Gemeentelijke Overheid Humanitas niet ten achter wordt gesteld bij R.K. en Prot.Christelijke organisaties. De afwijzingen in het Zuiden vormen op deze gedragslijn een ernstige en betreurenswaardige uitzondering.

De brochure constateert, dat duizenden niet-kerkelijken die er ook in het Zuiden zijn, doelbewust de maatschappelijke steun wordt onthouden, die hen in hun moeilijk bestaan geestelijk zou hebben geschraagd. De vraag wordt gesteld, of men deze mensen dan toch wil dwingen om in te gaan.

- 9 -

De brochure doet een dringend beroep op hen, die dit protest onderschrijven, Humanitas in staat te stellen ook zonder gemeentelijke subsidie, de arbeid onder de buitenkerkelijken in het Zuiden met nog meer kracht dan tot nu toe voort te zetten.

Storting kan geschieden op Nr. 58.20.00, onder vermelding "Voor Brabant" De brochure is verkrijgbaar bij het Centraal Bureau van Humanitas, Vondelstraat 61, Amsterdam-A., tel. 89786.

X X X X X

Conferenties Humanistisch Verbond

Het Humanistisch Verbond organiseert op 2 en 3 October a.s. in de Ark te Nunspeet een Topkaderconferentie. Dit is een bespreking tussen het Dagelijks Bestuur van het Verbond met de voorzitters en secretarissen van de gewesten over het te volgen beleid in het komende seizoen.

X X X X X

Conferentie van de Humanistische Stichting Socrates

Op Zondag 24 October a.s. wordt in het gebouw van de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort de tweede landdag van de Wetenschappelijke Sectie van de Humanistische Stichting Socrates gehouden.

Door Prof. Dr. Libbe van der Wal en Drs. H. Redeker zullen inleidingen gehouden worden over het onderwerp: "Overtuiging en Objectiviteit".

Bij de behandeling van dit onderwerp zullen aan de orde komen: de draagkracht van het wetenschappelijk en filosofisch onderzoek; de vraag of de wetenschap op haar terrein autonoom is en hoever dit terrein der wetenschap zich uitstrekt; of een autonome wetenschap zich aan de invloed van levensbeschouwelijke uitgangspunten kan onttrekken; en of en in hoeverre wetenschap met die uitgangspunten kan en mag rekening houden; of de wetenschap (filosofie) de gegevens der ervaring uitputtend kan bewerken en of geen waarheid gedacht kan worden, die in directe eenheid van subject en object ervaren kan worden.

Een circulaire met nadere inlichtingen over deze landdag met een aanmeldingsformulier wordt op verzoek toegezonden door het secretariaat van de Humanistische Stichting Socrates, Bleyenburgerstraat 1, Utrecht.

X X X X X

Hum. Werkgemeenschap in de P.v.d.A.

De Humanistische Werkgemeenschap in de P.v.d.A. organiseert op Zaterdag, 23 October a.s. een streekconferentie te Haarlem, des middags om 3 uur in Café Brinkman.

De Heer Van Es, wethouder van Dordrecht, zal spreken over cultuurpolitiek en plaatselijke overheid.

X X X X X

Humanistisch Thuisfront

Op 9 October a.s. zal in Amsterdam een straatcollecte worden gehouden ten bate van de militaire tehuizen van het Humanistisch Thuisfront, waarbij de beroemde zilvertram zal rijden.

X X X X X

De Humanistische Jongeren Gemeenschap in het Humanistisch Verbond heeft een grootscheepse propaganda-actie op stapel staan met plannen voor een radio-speech, een weekend en een brochure.

Hierachter volgen nadere gegevens over de plannen en over doel en werkwijze van de H.J.G.

DE HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

De Humanistische Jongeren Gemeenschap (H.J.G.) is één der talrijke humanistische organisaties, die na de wereldoorlog het levenslicht aanschouwde. Daar zij echter niet het, overigens twijfelachtige, genoegen smaakt, keer op keer in Parlement en Gemeenteraad besproken te worden, geniet zij in veel mindere mate bekendheid dan haar grote zusters. Dit artikel dient om (ook bij U?) deze onbekendheid enigszins te verminderen.

W a a r o m H.J.G.

Aangezien jongeren een anders gerichte belangstelling hebben dan oudere mensen en de sfeer en mentaliteit van de meeste H.V.-gemeenschappen meestal door de oudere leden bepaald wordt, werd de behoefte gevoeld binnen het Humanistisch Verbond een eigen jongeren groep te vormen. Daarom werd in 1948 de Humanistische Jongeren Gemeenschap opgericht, die als geheel de rechten en plichten van een plaatselijke H.V.-gemeenschap heeft. Bovendien is elke H.J.G. automatisch, dus zonder extra contributiebetaling, lid van de plaatselijke H.V.-afdeling.

W a t d o e t d e H.J.G.

De meeste afdelingen houden gemiddeld één bijeenkomst per week. Als programmapunten kunnen genoemd worden: lezingen en discussies (b.v. over politiek, huwelijk, kunst, opvoeding en, hoe kan het anders, natuurlijk ook over het humanisme), muziek- en dansavonden, wandelingen, weekends enzovoorts.

Indien mogelijk wordt de bijeenkomst in een huiskamer gehouden, daar dit meer gelegenheid biedt sfeer te scheppen en het persoonlijk contact te versterken.

P l a n n e n v o o r d e n a b i j e t o e k o m s t.

Geregeld merken wij, dat verschillende jongeren graag lid willen worden van een jongerengroep in de humanistische sfeer, maar onbekend zijn met het bestaan van de H.J.G. Daarom wordt in de tweede helft van October een "kennismakings-actie" gehouden, die resulteert in een weekend op 6 en 7 November in de Jeugdherberg "Rijnauen" bij Utrecht. Hier zullen Prof. Stuijveling en Willem van Iependaal voor ons spreken. De kosten bedragen f.2.50 per deelnemer. Als U jongeren in Uw omgeving kent, die hier belangstelling voor hebben, zullen wij het zeer op prijs stellen, indien U ze hier op attent wilt maken.

De algemeen voorzitter, Ron de la Rie, houdt op Zondagmorgen 17 October een radiolëzing in de rubriek "Geestelijk Leven", waarin hij een en ander over Humanisme, jongeren en H.J.G. zal vertellen.

E n i g e o r g a n i s a t o r i s c h e o p m e r k i n g e n:

1. De leeftijdsgrenzen liggen bij 18 en 30 jaar.
2. De contributie bedraagt f.0.75 per maand.
3. De H.J.G. geeft maandelijks "De Libertijn" uit, die de leden gratis ontvangen, en waar niet-leden zich voor f.1.50 per jaar op kunnen abonneren.

Binnenkort komt de brochure "Bemoei je er niet mee" van de pers. Deze brochure van 8 pagina's vertelt de belangstellende wat de H.J.G. is en wil. Verkrijgbaar à f.0.10 bij het algemeen secretariaat.

4. Er zijn afdelingen in de volgende plaatsen: Amsterdam, Zaanstreek, Beverwijk, Haarlem, Velsen, Leiden, Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Hilversum, Assen, Groningen en Leeuwarden, terwijl in een aantal plaatsen hopelijk binnenkort een afdeling opgericht wordt.

5. Tot slot enige belangrijke adressen:

Algemeen voorzitter:	Ron de la Rie,	Nicolaas Maesstraat 118-II Amsterdam-Z.
Algemeen secretaris:	Rudolf de Jong,	Asterkade 30, Heemstede.
Penningmeesteresse:	Elly Käss,	Jac.Catsstraat 76, Hilversum.
Adm. "De Libertijn":		De Clercqstraat 59, Amsterdam-W.

EMIGRATIE.

De Algemene Emigratie Centrale, waarin ook het Humanistisch Centrum "Mens en Wereld" is vertegenwoordigd, hield op 2 September j.l. een persconferentie. Wij geven hier een kort verslag.

De Algemene Emigratie Centrale (A.E.C.) hield op Donderdag 2 September j.l. te 's Gravenhage een persconferentie, waaraan ongeveer 40 vertegenwoordigers van diverse bladen deelnamen.

De voorzitter van de A.E.C., de Heer Reinalda, vestigde er de aandacht op, dat de bemoeiingen met de emigratie reeds plaats vonden door maatschappelijke organisaties vóór dat er sprake was van een emigratie-wet. De Christelijke Emigratie Centrale heeft reeds een voortreffelijke staat van dienst van ongeveer 25 jaar. De Rooms-Katholieke Emigratie Stichting is jonger, maar kan toch ook op enige jaren van werken terugzien. De A.E.C. is de jongste maatschappelijke emigratie-centrale. De A.E.C. doet hetzelfde werk als de confessionele organisaties, zonder daarbij echter een bepaalde politieke of godsdienstige richting voor te staan. De A.E.C. is opgericht door 14 verenigingen, waaronder ook het Humanistisch Centrum Mens en Wereld. De Ned. Zuid-Afrikaanse Vereniging is naderhand afgefallen en heeft zich zelfstandig als emigratie-vereniging gevestigd.

De belangrijkste taak van de A.E.C. is de voorlichting. De A.E.C. wenst dit verantwoord te doen en schenkt daarom bijzondere aandacht aan:

- 1) het spreken en verstaan van de taal van het land waar de emigrant heengaat;
- 2) de economische omstandigheden waaronder men zal komen te leven.

De taak van de Regering is het door haar organen te bepalen of emigratie naar een bepaald land verantwoord is.

De voorlichting van de A.E.C. geschiedt gedecentraliseerd en wel door 75 plaatselijke commissies, drie districtskantoren en vijf sub-districtskantoren. Deze kantoren staan onder leiding van deskundigen op het gebied van de emigratie.

Ondanks de hoogconjunctuur van dit moment bestaat er veel belangstelling voor emigratie. De oorzaak hiervan is dat de emigranten van mening zijn, dat deze hoogconjunctuur van tijdelijke aard is en de zorg voor de toekomst van hun kinderen. Zij zien in ons dicht bevolkte land weinig toekomst voor hun kinderen.

Mevrouw Evers gaf een uiteenzetting over de speciale zorg voor de vrouwen. Vaak gebeurt het dat de vrouw oorzaak is van de mislukking van de emigratie van het gezin. Vooral ook het emigreren van het nog jonge meisje is een groot probleem waaraan vele facetten zijn verbonden. Meer aandacht aan de voorlichting bij het onderwijs lijkt zeer gewenst. Het probleem van het jonge meisje is verscherpt door het feit, dat nu wel de arbeid voor meisjes tot 15 jaar verboden is, maar er nog geen opvang van deze meisjes in het onderwijs heeft plaats gevonden.

De A.E.C. is verheugd over de goede verstandhouding met de Emigratiedienst, de Emigratieraad en de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Een belangrijk aspect van de emigratie is ook de overdracht van cultuur. De in het Nederlandse volk ingeburgerde vrijheidszin en mededogen met de medemens noemde de Heer Reinalda waardevolle eigenschappen, welke van groot belang kunnen zijn voor de landen waarheen onze landgenoten emigreren.

x x x x x

Radiolezingen in de maand September.

5 September:	De Keuze;	Mejuffrouw M. Dijkstra.
12 September:	Gezags- en vertrouwenscrisis:	Mevrouw A.C. Ploeg-Ploeg.
19 September:	Schuldig bevonden:	P.A. Pols.
26 September:	Een broertje en een zusje:	Dr. O. Noordenbos.

x x x x x

NAMEN VAN HOOFDBESTUURSLEDEN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND.

H. Bongers	H. Redeker
Dr. J.C. Brandt Corstius	E. Schabracq
J. Bijleveld	Ir. P. Schut
W. Coenders	G. Stellinga
Mevrouw A.J. Groenman-Deinum	Mr. A. Stempels
Prof. Dr. T.T. Ten Have	Prof. Dr. G. Stuiveling
Mevrouw D. Heroma-Meilink	Mr. Dr. J. In 't Veld
Joh. Jansen	Prof. Dr. Libbe van der Wal
W.C. Koppenberg	Mr. H.B.J. Waslander
Mevrouw H.A. Polak-Schwarz	
Dr. J.P. van Praag	

=====

OVERZICHT VAN DE

DISTRICTS- EN SUB-DISTRICTSKANTOREN VAN DE A.E.C. IN NEDERLAND.

Centraal Bureau Javastraat 96, Den Haag, tel. 111215

Districtskantoor voor Noord-Holland:

Plantage Badlaan 18, Amsterdam - 0.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Districtskantoor voor Gelderland, Noord-Brabant en Limburg:

Velperweg 53, Arnhem.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Districtskantoor voor Zuid-Holland en Utrecht.

Javastraat 96, 's Gravenhage.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Sub-districtskantoor voor de provincie Groningen:

Martinikerkhof 32, Groningen.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Sub-districtskantoor voor de provincie Friesland:

Landbouwhuis, Willemskade 11, Leeuwarden.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag

Sub-districtskantoor voor de provincie Drente:

Gostersingel 25, Assen.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Sub-districtskantoor voor de provincie Overijssel:

Burgemeester van Royensingel 22, Zwolle.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag.

Sub-districtskantoor voor de provincie Zeeland:

Landbouwhuis, Grote Markt 28, Goes.

Spreekuur: dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur, behalve Zaterdagmiddag

=====